

Hodnocení transparentnosti krajů
– krajské volby 2016

Doporučení pro
Středočeský kraj

míry dána kvalitou zadání a řízení zakázky, proto by mělo být primárním zájmem krajské samosprávy mít pod kontrolou tyto zakázky formou závazných procedur s cílem zvýšit transparentnost a hospodárnost veřejných zakázek.

—» Doporučení 2

Zveřejnit interní pravidla pro zadávání všech veřejných zakázek na oficiální webové stránce kraje.

Proč? Zveřejnění pravidel poskytne občanům ČR a především dodavatelům možnost kontroly dodržování pravidel i zákonných postupů v rámci realizace veřejných zakázek vyššími územními samosprávnými celky. Pravidla jsou poměrně standardně zveřejňována téměř všemi kraji v ČR.

—» Doporučení 3

Implementovat základní standardy zvyšující hospodárnost, účelnost a efektivitu veřejných nákupů kraje.

Proč? Celá řada zákonů stanovuje pro kraje povinnosti hospodárně a odpovědně nakládat s veřejným majetkem, avšak nestanovují ani nemohou stanovit, jaký postup je v praxi hospodárný a jak hospodárnosti dosáhnout. To je také důvodem častých politických a odborných polemik o soutěžení na nejnižší cenu. Žádoucím nástrojem může být sada standardů, které blíže definují rámec hospodárného, efektivního a účelného nakládání s veřejnými prostředky (tedy implementaci principů 3E) v plánování nákupů, jejich řízení, výběru dodavatele, realizaci a kontroly. Takové standardy by měly být primárně aplikovány u nejvíce rizikových a objemných skupin veřejných nákupů a projektů (např. IT projekty, výstavba klíčové infrastruktury). Standardy by měly úředníkům poskytnout návod, jak dosáhnout žádoucí hodnoty za peníze při plánování a schvalování výdajů (postupy pro posouzení výdajů, stanovení smart cílů a měřitelných kritérií), při výběru nejvýhodnější nabídky (postupy pro nastavení kvalifikačních a soutěžních podmínek vzhledem ke stanoveným cílům), při realizaci a kontrole práce dodavatele (smluvní standardy pro určité skupiny dodávek, služeb a prací, standardy projektového řízení). Díky standardům může lépe probíhat veřejná kontrola výdajů a při dobře prováděné kontrole lze eliminovat opakované selhání (např. opakující se nevýhodné smlouvy, prodloužování termínů plnění a prodražování projektů).

Pro zájemce o problematiku ***doporučujeme publikaci Oživení z roku 2012*** (.pdf).

—» Doporučení 4

Snížit předpokládanou výši hodnoty, od které kraj soutěží své veřejné zakázky.

Proč? Ve srovnání s dalšími kraji je základní hodnota zakázek, které podléhají jisté formě soutěže, poměrně vysoká. Kraje, které v dané kategorii veřejných zakázek dosahují nejlepších výsledků, soutěží své zakázky již např. od 100 000 Kč. Tato praxe je např. v ***Jihočeském*** (.pdf.) a ***Pardubickém kraji*** (.pdf).

—» **Souhrn doporučení organizace EconLab z.s. při Institutu ekonomických studií FSV UK vztažený k oblasti realizace veřejných zakázek.**

Dle hodnocení zadavatelů **zIndex** byl **Středočeský kraj z pohledu zadávání zakázek v režimu zákona zařazen mezi ty lépe fungující**. Prostor ke zlepšení je možné nalézt zejména v omezení změn ve vypsaných zakázkách (např. cestou předběžných tržních konzultací) a také využívání elektronických aukcí, které jsou např. pro nákupy komodit výrazně efektivnější než klasická řízení.

Zvýšená pozornost by však měla být věnována **podřízeným organizacím kraje. Oblastní nemocnice Kolín, a.s. je v obdobném žebříčku mezi posledními**, to zejména kvůli chybám v uveřejnění na profilu zadavatele a malému podílu zakázek soutěžených v režimu zákona (častěji než u jiných nemocnic jsou využívány zakázky malého rozsahu, které jsou typicky méně konkurenční, a tedy i méně efektivní).

Hospodaření s majetkem a smlouvy

—» Doporučení 1

Uveřejňovat na oficiální webové stránce kraje i záměry na prodej a pronájem movitého majetku pod zvláštním odkazem (popř. umístit spec. filtr na elektronické úřední desce apod.).

Proč? Praxe otvírá cestu k transparentnímu nakládání se zbytným movitým majetkem kraje a zvyšuje možnost veřejné kontroly. Příkladem budiž např. *Moravskoslezský kraj*.

—» Doporučení 2

Zakotvit do interních pravidel kraje pro nakládání s majetkem (prodej, pronájem, pacht atd.) i použití dražby, veřejné soutěže o nejvhodnější nabídku, resp. veřejné nabídky (ve smyslu § 1771 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku).

Proč? Zahrnutí předmětných zákonných postupů do interních pravidel kraje pro nakládání s majetkem přináší nové způsoby, jak dosáhnout ekonomicky výhodnějších smluvních vztahů při nakládání s majetkem na základě otevřené a rovné soutěže mezi uchazeči. Zmíněné nástroje také působí preventivně proti různým podvodům ve formě tajných nezákonných dohod mezi uchazeči nebo uchazeči a osobami na krajském úřadu, které jdou ve výsledku na vrub krajského rozpočtu a pověsti krajské samosprávy. Aplikací předmětných zákonných institutů navíc zvýší kraj u potenciálních uchazečů důvěru ve férový přístup ke všem nabídkám.

—» Doporučení 3

Zveřejnit interní pravidla pro hospodaření s movitým a nemovitým majetkem na oficiální webové stránce kraje.

Proč? Zveřejnění pravidel poskytne vzhled do standardů nakládání s majetkem vyššího územního samosprávného celku, přičemž umožní širší veřejnou kontrolu způsobů, jakými kraj s majetkem nakládá. Svá pravidla pro hospodaření s movitým a nemovitým majetkem zveřejňuje např. *Jihočeský kraj*.

—» Doporučení 4

Zveřejnit na oficiální webové stránce kraje dostupný přehledný a ucelený seznam nemovitého majetku kraje (databáze) s uvedením jeho současného využití, který bude zahrnovat údaje o popisu, lokalizaci, využití, příp. i ceně nemovitosti.

Proč? Přehled nemovitého majetku ve vlastnictví kraje, včetně dílčích údajů o popisu, lokalizaci, využití, příp. i ceně nemovitosti, je klíčovým nástrojem efektivní správy majetku kraje, který poskytne občanům úplnou kontrolu nad tím, jak kraj se svým majetkem hospodaří, v jakém je stavu, popř. umožní navrhovat jeho další využití atd. Inspirací je tato činnost prováděná *Karlovarským krajem*.

—» Doporučení 5

Publikovat smlouvy v souladu se zákonem č. 340/2015 Sb., o zvláštních podmínkách účinnosti některých smluv, uveřejňování těchto smluv a o registru smluv (zákon o registru smluv).

Proč? Zákonná povinnost publikovat smlouvy pro samotný kraj, jím zřízené příspěvkové organizace i obchodní společnosti s majetkovou účastí kraje a další veřejné instituce by měla být v souladu s metodikou a dalšími doporučeními Ministerstva vnitra ČR. Na časté chyby v publikaci však již upozorňuje i odborná veřejnost a neziskové organizace, proto je nutné reflektovat i jejich připomínky (např. zde v článku).

Krajské firmy a organizace

—» Doporučení 1

Zveřejnit na oficiální webové stránce kraje kompletní seznam obchodních společností s majetkovou účastí kraje včetně výše majetkového podílu.

Proč? Přehledný seznam obchodních společností s majetkovou účastí kraje včetně uvedení výše majetkového podílu umožní občanům získat úplný přehled o vztahu jejich kraje k dalším právnickým osobám, které kraj zřídil pro splnění závazků poskytování dílčí škály veřejných služeb. To poslouží k dalším možnostem veřejné kontroly (hodnocení, výkon, personální obsazení, odměňování, zveřejňování povinných informací dle zákona atd.

—» Doporučení 2

Vytvořit, přijmout a publikovat závazná pravidla pro nominace zástupců kraje do orgánů obchodních společností s majetkovou účastí kraje.

—» Doporučení 3

Vytvořit, přijmout a publikovat závazná pravidla pro odměňování osob pověřených krajem k výkonu činností v orgánech obchodních společností s majetkovou účastí kraje.

Proč? Vytvoření závazných pravidel nominací a odměňování zástupců kraje do orgánů obchodních společností s majetkovou účastí kraje zabrání klientelistické personální politice a podpoří profesionalitu a odbornost v řízení a kontrole těchto společností. Závazná pravidla by měla stanovovat kvalifikační a další osobnostní předpoklady uchazečů o předmětné pozice, jakožto i základní parametry jejich finančního ohodnocení a způsoby kontroly jejich činnosti ze strany krajského zastupitelstva.

—» Doporučení 4

Přijmout závaznost praxe schvalování změn stanov obchodních společností 100% vlastněných krajem pouze zastupitelstvem kraje.

Proč? Cílem opatření je zamezit výkladovým pochybnostem a omezení pravomoci zastupitelstva kraje kontrolovat fungování a nastavení obchodních společností ovládaných krajem. Často totiž dochází k tomu, že změnu stanov činí pouze rada kraje. Stanovy jsou však dokument zásadního významu, který dává obchodní společnosti základní rámec jejich řízení a kontroly. Zavádějícím výkladem zákona některých samospráv dochází k obcházení pravomocí zastupitelstva, které de facto nerozhoduje o dalším strategickém směřování krajských firem. Je tedy žádoucí, aby změnu stanov schvalovalo vždy zastupitelstvo kraje jako vrcholný orgán samosprávy. Krajské společnosti operují s majetkem v řádu miliard, proto je jejich otevřená demokratická kontrola ze strany zastupitelů naprosto zásadní. S tímto názorem se ztotožňuje i Ministerstvo vnitra, které již na vadný postup hlavního města Prahy podalo správní žalobu.

—» Doporučení 5

Zakotvit ve společenských smlouvách (stanovách a dalších zakládacích dokumentech) obchodních společností ovládaných krajem vyloučení možnosti zakládat dceřiné společnosti či kupovat jiné společnosti.

Proč? Cílem tohoto opatření je zamezit „řetězení“ krajských firem na dceřiné firmy, které jsou již mimo kontrolu krajského zastupitelstva. Krajské obchodní společnosti vznikají z vůle zastupitelstva kraje jako vrcholného orgánu vlastníka společnosti. Pokud však stanovy těchto firem umožňují z rozhodnutí valné hromady založit dceřinou firmu nebo takovou společnost koupit dostávají se tyto nové obchodní subjekty, ve smyslu zákona o krajích, zcela mimo kontrolu zastupitelstva (zejména nemožnost požadovat informace o fungování a hospodaření).

—» Doporučení 6

Vytvořit, přijmout a publikovat jasnou vlastnickou politiku pro krajem ovládané obchodní společnosti ve formě strategických dokumentů k řízení a rozvoji jednotlivých obchodních společností a stanovení výkonnostních indikátorů hospodaření.

Proč? Doporučení cílí na efektivnější kontrolu hospodaření krajských firem, která je založena na existenci jasné vlastnické politiky pro krajem ovládané obchodní společnosti v podobě strategií a koncepcí. Ty by specifikovaly obchodní cíle společnosti i nástroje k jejich dosažení ve střednědobém a dlouhodobém horizontu včetně konkrétních indikátorů. Takové dokumenty tvoří základní hodnotící rámec pro kontrolu managementu krajských firem ze strany zastupitelstva i široké veřejnosti.

Kraje by se mohly inspirovat např. doporučeními materiálů OECD z r. 2015. Zmínit lze například pravidlo oddělení orgánů vykonávajících řízení a kontrolu krajské společnosti (pověřšinou rada kraje) a orgánu, který má vliv na odměny obchodního vedení společnosti. V praxi by tak například management společnosti musel alespoň jednou ročně předstoupit před zastupitelstvo s hospodářskými výsledky a obhájit je před jejich případnými dotazy. Absolvování tohoto reportu by přitom bylo podmínkou pro vyplacení části odměn managementu firmy, což by mělo podtrhnout jeho důležitost.

Opatření by měla směřovat k nastavení prvků corporate governance. To ostatně považuje za stěžejní i navrhovaná Strategie vlastnické politiky státu pro státem vlastněné podniky.

Rozpočet

—» Doporučení 1

Zveřejnit na oficiální webové stránce kraje důvodové zprávy či komentované verze schválených rozpočtů.

Proč? Zveřejňování zevrubných důvodových zpráv či komentovaných verzí schválených rozpočtů kraje z minulých let poskytuje občanům vhlad do rozpočtových plánů vyšších územních samosprávných celků, přičemž jde o samozřejmý základní nástroj posuzování výkonu, vymahatelnosti rozhodování a veřejné kontroly nad fungováním krajských samospráv. Daná praxe je standardní v podstatě ve všech krajích v ČR.

—» Doporučení 2

Zveřejnit aktualizovaný rozpočtový výhled kraje, který bude opatřen komplexním (nikoliv pouze stručným) komentářem popisujícím kromě plánovaných příjmů a výdajů rozpočtu i dlouhodobé závazky kraje.

Proč? Rozpočtový výhled územního samosprávného celku je dobrým nástrojem pro plánování potřeb a možností finančního zabezpečení rozpočtu krajských samospráv. Dává také obecnou informaci o dlouhodobých finančních závazcích územních samospráv, která je vždy zásadním ukazatelem ekonomických možností kraje. K těmto informacím by občané kraje měli mít snadný přístup. Online publikace komentovaného rozpočtového výhledu v parametrech výše nastíněného doporučení je běžnou praxí téměř ve všech krajích v ČR.

—» Doporučení 3

Minimálně každého čtvrt roku zveřejňovat přehled všech schválených rozpočtových opatření na oficiální webové stránce kraje.

Proč? Opatření umožní občanům sledovat konkrétní změny v rozpočtovém plánování kraje a dává jim možnost další kontroly adekvátnosti přijatých změn.

—» Doporučení 4

Zveřejnit rozpočet kraje v tzv. rozklikávací podobě až do úrovně konkrétních příjmů, výdajů v rámci kapitol rozpočtu.

Proč? Přehledný klikací rozpočet, v co možná nejdetailejší podobě, s možností zobrazení dílčích položek rozpočtu a dalším napojením na smlouvy, účetní doklady, transparentní účty atd., je jednoduchým a účinným nástrojem veřejné kontroly správy veřejných prostředků a zároveň zvyšuje důvěru ve fungování kraje. Příkladem dobré praxe je např. *Kraj Vysočina*. Za jeden z nejlepších však lze považovat rozpočet Nového Města na Moravě.

Dotace

—» Doporučení 1

Zveřejňovat dotační kalendář krajských dotací na každý fiskální rok.

Proč? Jasný plán vypisování, přijímání a vyhodnocování dotačních programů a dílčích výzev dává žadatelům jistotu a čas na přípravu kvalitních projektů. Dobrá praxe je k nalezení např. v *Libereckém kraji*.

—» Doporučení 2

Zveřejňovat smlouvy o poskytnutí dotace pod zákonem povinnou hranicí 50 000 Kč na oficiální webové stránce kraje.

Proč? Tato praxe zvýší transparentnost a otevřenost v oblasti „malých dotací“, o kterých rozhoduje rada kraje. Příklad dobré praxe např. v *Kraji Vysočina*.

—» Doporučení 3

Zveřejňovat na webových stránkách kraje výsledky dotačních řízení, které budou doprovázeny zdůvodněním podpory/zamítnutí žádostí o dotaci (např. zápisy z jednání hodnotících orgánů, protokoly o hodnocení, stručné textové zdůvodnění, bodové hodnocení dle kritérií).

Proč? Publikace úspěšných i neúspěšných žadatelů s relevantním zdůvodněním podpory či naopak odmítnutí žádosti je zásadním požadavkem transparentnosti systému přidělování dotací v rámci krajské samosprávy.

Dává jistotu i zpětnou vazbu žadatelům, kteří v případě neúspěchu mohou své budoucí žádosti upravit a odstranit specifikované nedostatky. Ne zcela dokonalým, avšak inspirativním příkladem dobré praxe je portál [eDotace](#) v *Plzeňském kraji*.

—» [Doporučení 4](#)

Zveřejňovat na webových stránkách kraje výsledky dotačních řízení se seznamem neúspěšných žadatelů o dotaci včetně předmětu projektu a požadované částky.

—» [Doporučení 5](#)

Publikovat interní směrnice pro dotační řízení.

Proč? Zveřejněná pravidla pro dotační řízení poskytnou potenciálním žadatelům i široké veřejnosti vhled do samotného dotačního procesu a možnost kontroly nad dodržováním závazných pravidel poskytování dotací i ustanovení dle zákona. Interní pravidla zveřejňuje např. *Jihomoravský kraj*.

Etika a střet zájmů

—» [Doporučení 1](#)

Vytvořit, přijmout a publikovat etický kodex pro zastupitele kraje, který bude obsahovat:

1. pravidla pro přijímání darů;
2. rozšíření okruhu veřejných funkcionářů zavázaných k odevzdání majetkových přiznání také na neuvolněné zastupitele;
3. povinnost pro neuvolněné zastupitele nominované do orgánů organizací s majetkovou účastí kraje a státu informovat o výši odměn a požitků získaných v souvislosti s jejich členstvím v těchto orgánech;
4. zřízení zvláštního orgánu pro řešení porušování etického kodexu;
5. nastavení sankčních mechanismů pro případy porušení kodexu.

Proč? Etický kodex vymezuje nad rámec zákona etické standardy jednání a chování volených zástupců, které jsou žádoucí pro naplňování principů demokratické místní správy a prosazování veřejného zájmu. Kodex zvyšuje transparentnost činnosti volených zástupců a zvyšuje důvěru občanů v systém zastupitel-ské demokracie. Inspirací, nikoliv však zcela naplňující výše nastíněné požadavky, může být praxe zastu-pitelů v *Plzeňském kraji*.

—» [Doporučení 2](#)

Prodloužit dobu, po kterou může občan nahlížet do registru oznámení dle zákona o střetu zájmů, minimálně na tři měsíce.

Proč? Jedním z cílů zákona č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve vztahu k evidenci oznámení o činnostech, oznámení o majetku a oznámení o příjmech, darech a závazcích, je umožnění veřejné kontroly samot-ných podávaných oznámení. Přístup by měl být pro občany ČR co možná nejširší. Dobrou praxí je v pod-statě časově neomezený přístup do registru oznámení po obdržení přihlašovacích údajů.

—» Doporučení 3

Vytvořit, přijmout a publikovat etický kodex zaměstnanců úřadu krajské samosprávy.

Proč? Zaměstnanci krajského úřadu jsou vázáni při výkonu veřejné správy dodržovat a ctít základní etické hodnoty, např. kvalitu a efektivnost, neovlivnitelnost, neúplatnost, poctivost atd. Jedním z nástrojů vymahatelnosti zmíněných etických standardů jsou i etické kodexy zaměstnanců veřejné správy. Ty dále také umožní občanům seznámit se a popř. také vymáhat standardy žádoucího chování úředníků a zaměstnanců vyššího územně samosprávného celku. Příkladem budiž *Kraj Vysočina*.

—» Doporučení 4

Vytvořit, přijmout a publikovat etický kodex pro zaměstnance příspěvkových organizací kraje.

Proč? Zaměstnanci veřejného sektoru a konkrétně příspěvkových organizací se podílejí zásadním způsobem na poskytování společensky významných veřejných služeb. Při výkonu své práce musí dodržovat a ctít základní etické hodnoty, např. kvalitu a efektivnost, neovlivnitelnost, neúplatnost, poctivost atd. Jedním z nástrojů vymahatelnosti etických standardů je i etický kodex zaměstnanců příspěvkových organizací.

—» Doporučení 5

Vytvořit samostatný mechanismus prevence protiprávních jednání (nezávislý kanál s možností oznámit protiprávní jednání) pro zaměstnance krajské samosprávy, který bude obsahovat následující základní parametry:

1. možnost podat anonymní oznámení;
2. možnost podat oznámení o protiprávním jednání jinému orgánu či osobě nežli je přímo nadřízený zaměstnanec (uvnitř nebo vně úřadu);
3. mechanismus prošetření oznámených jednání a poskytnutí zpětné vazby oznamovateli;
4. ochranu zaměstnancům oznamujícím protiprávní jednání (např. pozastavení personálních změn do doby vyšetření jednání apod.).

Proč? Zřízení „specializovaného orgánu pro boj proti korupci, který bude evidovat, projednávat a vypořádat relevantní podněty“ získané interně i externě (viz níže) je součástí doporučení všem krajům v rámci projektu Metodická podpora protikorupčních aktivit krajů (.pdf). Samostatný mechanismus prevence protiprávních jednání ve výše popsanych parametrech je předpokladem pro prevenci nekalých jednání a současně pro nezávislé prošetření relevantních oznámení, přičemž je garantována ochrana samotných oznamovatelů. Částečně (bez záruk poskytnutí zvláštní ochrany pro oznamovatele nekalých jednání) je daná praxe uplatňována v *Jihomoravském* a *Olomouckém kraji*.

—» Doporučení 6

Vytvořit samostatný mechanismus prevence a odhalování protiprávních jednání (nezávislý kanál s možností oznámit protiprávní jednání) pro širokou veřejnost s následným mechanismem pro vyřízení podnětu, který umožní široké veřejnosti podat i anonymní oznámení (např. protikorupční linka, ombudsman úřadu atp.).

Proč? Samostatný mechanismus prevence protiprávních jednání ve výše popsanych parametrech (především s možností sledování vyřízení podnětu) je předpokladem pro prevenci protiprávních jednání. Mělo by být zajištěno nezávislé prošetření relevantních oznámení s následnou zpětnou vazbou oznamovateli. Z hlediska ochrany oznamovatele by měla být zajištěna možnost anonymního podání. Částečně (bez možnosti podnět dále sledovat v případě anonymního podání) je daná praxe uplatňována v *Jihomoravském* a v *Olomouckém kraji*.

—» Doporučení 7

Zveřejnit na oficiálních webových stránkách kraje pracovní řád zaměstnanců samosprávy.

Proč? Krajský úřad tímto deklaruje otevřenost ve vztahu ke svému fungování. Občané budou např. seznámeni s právy a povinnostmi zaměstnanců úřadu atd. Příkladem budiž praxe v *Karlovarském kraji* (.doc).

—» Doporučení 8

Zveřejnit na oficiálních webových stránkách kraje organizační řád krajského úřadu.

Proč? Jedná se o požadavek otevřenosti vůči veřejnosti ve vztahu k informování o činnostech dílčích jednotek organizační struktury krajského úřadu. Zveřejněn např. v *Libereckém kraji*.

Transparentnost rozhodování

—» Doporučení 1

Pravidelně zveřejňovat plnění programového prohlášení rady či jiného obdobného strategického dokumentu v průběhu volebního období.

Proč? Aktualizované plnění programu představuje základní a jednoduchý nástroj pro skládání účtů občanům (voličům). Částečnou inspirací je např. *Liberecký kraj* nebo *Kraj Vysočina*.

—» **Doporučení pro zastupitelstvo kraje**

—» Doporučení 1

Zveřejňovat oznámení o jednáních zastupitelstva také jiným způsobem než na oficiální webové stránce kraje a úřední desce.

Proč? Jedním ze zásadních úkolů orgánů veřejné správy a konkrétně samosprávy je snaha o zapojení občanů do své činnosti a zvýšení zájmů obyvatel o věci veřejné. Kraj by měl proto o činnosti svých orgánů informovat všemi dostupnými kanály. Jako velmi zásadní se jeví např. informování o zasedání zastupitelstva kraje všem obcím v kraji s požadavkem zveřejnění těchto informací pomocí vlastních komunikačních kanálů (úředních desek, webových prezentací, provozovaných medií, sociálních sítí atd.). Dále pak může kraj o plánovaném zasedání informovat všemi vlastními komunikačními kanály a provozovanými médii. Příkladem dobré praxe budiž *Liberecký kraj*.

—» Doporučení 2

Na oficiální webové stránce kraje zveřejňovat podklady pro jednání zastupitelstva.

Proč? Zveřejňování podkladů pro jednání zastupitelstva s označením jejich předkladatelů a zpracovatelů je jedním z nejzákladnějších požadavků transparentního a otevřeného fungování územních samospráv ve vztahu k možnostem veřejné kontroly. Občané tím získají úplný vhled do činnosti kraje a mohou informovaně posuzovat činnost zastupitelstva a vedení kraje. Příkladné zveřejňování podkladů je k dispozici např. v *Kraji Vysočina*.

—» Doporučení 3

Na oficiální webové stránce kraje zveřejňovat přehled docházky jednotlivých zastupitelů na zasedáních zastupitelstva v samostatném a pravidelně aktualizovaném dokumentu.

Proč? Pravidelné zveřejňování přehledu docházky jednotlivých zastupitelů na zasedáních zastupitelstva v samostatném a pravidelně aktualizovaném dokumentu umožňuje občanům kraje kontrolovat aktivitu jejich zastupitelů. To je zásadním vzkazem voličům i v kontextu problematičnosti kumulace volených funkcí, která bývá velmi často oprávněně kritizována. Inspirací budiž *Zlínský kraj*.

—» Doporučení 4

Na oficiální webové stránce kraje zveřejňovat jmenovitá hlasování členů zastupitelstva kraje.

Proč? Jeden z nejdůležitějších požadavků ve vztahu k osobní zodpovědnosti za rozhodování klíčového orgánu kraje a možnosti veřejné kontroly jeho rozhodování. Dobrá praxe např. v *Kraji Vysočina*.

—» Doporučení 5

Zveřejňovat na oficiální webové stránce kraje audiovizuální záznamy – popř. archivovat přímé přenosy – ze zasedání zastupitelstva kraje.

Proč? Daná praxe umožní širší zapojení občanů do správy věcí veřejných na úrovni kraje, přičemž ztransparentní proces projednávání dílčích materiálů i ve vztahu ke stanoviskům jednotlivých zastupitelů a vymahatelnosti rozhodování samotného klíčového orgánu krajské samosprávy. Příkladem této činnosti je např. *Ústecký kraj*.

—» **Doporučení pro výbory zastupitelstva kraje**

—» Doporučení 1

Zpřístupnit zasedání všech výborů zastupitelstva kraje široké veřejnosti.

Proč? Zvýší veřejnou kontrolu nad významným orgánem krajské samosprávy. Příklad dobré praxe v *Libereckém kraji*.

—» Doporučení 2

Na oficiální webové stránce kraje zveřejňovat všechna usnesení výborů zastupitelstva.

Proč? Zvýší zájem o činnost a lepší veřejnou kontrolu nad významným orgánem krajské samosprávy. Realizuje např. *Jihočeský kraj*.

—» Doporučení 3

Na oficiální webové stránce kraje zveřejňovat zápisy ze zasedání výborů zastupitelstva.

Proč? Umožní občanům kraje kontrolovat činnost a vznik rozhodnutí poradního orgánu zastupitelstva kraje. Dobrá praxe v *Kraji Vysočina*.

—» Doporučení pro radu kraje

—» Doporučení 1

Zveřejnit na oficiální webové stránce kraje životopisy členů rady kraje.

Proč? Umožní veřejnou kontrolu nad odborností a kvalifikačními předpoklady představitelů výkonné moci v kraji. Dobrá praxe např. v *Olomouckém kraji*.

—» Doporučení 2

Na oficiální webové stránce kraje zveřejňovat podklady pro jednání rady kraje.

Proč? Zveřejňování podkladů pro jednání rady kraje s označením předkladatelů a zpracovatelů je jedním z dalších základních požadavků transparentního a otevřeného fungování územních samospráv ve vztahu k možnostem veřejné kontroly. Občané tím získají úplný vhled do činnosti kraje a mohou informovaně posuzovat činnost výkonného orgánu kraje. Příkladně zveřejňování materiálů na radu kraje je k dispozici např. v *Kraji Vysočina*.

—» Doporučení 3

Na oficiální webové stránce kraje zveřejňovat zápisy ze zasedání rady.

Proč? Klíčový požadavek transparentního výkonu krajské samosprávy, který umožňuje občanům kraje kontrolovat činnost a rozhodnutí vedení krajů. Praxe zveřejňování úplných zápisů s dlouhodobým archivem je standardní např. v *Libereckém kraji*.

—» Doporučení 4

Zveřejňovat na oficiální webové stránce kraje jmenovitá hlasování členů rady kraje.

Proč? Jedná se o naprosto zásadní požadavek ve vztahu k osobní zodpovědnosti za rozhodování klíčového orgánu vedení krajů. Dobrá praxe např. v *Jihomoravském kraji*.

—» Doporučení pro komise rady kraje

—» Doporučení 1

Na oficiální webové stránce kraje zveřejnit či zveřejňovat:

1. oznámení o jednání komisí rady kraje;
2. zápisy z jednání komisí rady;
3. stanoviska či usnesení komisí rady minimálně od počátku volebního období.

Proč? Opatření vede ke zvýšení transparentnosti rozhodovacího procesu rady kraje a umožňuje snadnější veřejnou kontrolu fungování poradních orgánů rady kraje, které se podstatně podílí na tvorbě veřejného rozhodnutí. Příklad dobré praxe v *Jihomoravském kraji*, *Libereckém kraji*, *Karlovarském kraji*.

—» Doporučení 2

Pravidelně zveřejňovat plnění programového prohlášení rady či jiného obdobného strategického dokumentu v průběhu volebního období.

Proč? Aktualizované plnění programu představuje základní a jednoduchý nástroj pro skládání účtů občanům (voličům). Částečnou inspirací je např. *Liberecký kraj* nebo *Kraj Vysočina*.

Doporučení pro všechna krajem provozovaná média (tištěné periodikum, rozhlas a YouTube kanál s pravidelnými příspěvky o činnosti krajské samosprávy):

—» Doporučení 1

Vyhradit si do pravomocí zastupitelstva agendu provozu krajských médií.

—» Doporučení 2

Schválit interní pravidla pro tvorbu obsahu provozovaných médií, která budou:

1. definovat statut a účel krajských médií;
2. stanovovat povinnost objektivně a vyváženě informovat o dění v kraji;
3. obsahovat pravidla pro zveřejňování názorů a sdělení zastupitelů v médiích;
4. regulovat střety zájmů členů krajské exekutivy při tvorbě obsahu (v případě hejtmána, radních, členů rady, ředitele nebo zaměstnanců krajského úřadu);
5. stanovovat proces tvorby obsahu a odpovědné osoby za obsah;
6. aplikovat kontrolní mechanismy a způsoby řešení konfliktů.

—» Doporučení 3

Zřídit dohledový orgán pro provoz všech krajských médií, který bude mít statut výboru zastupitelstva, přičemž členství v tomto výboru bude neslučitelné s funkcí hejtmána nebo radního kraje.

Takový mediální výbor by měl plnit následující úkoly:

1. obecně formulovat povahu, styl, rozsah, zaměření média v dlouhodobém horizontu;
2. ex-post kontrolovat obsah médií z hlediska dodržování zákonů i interních pravidel zejména z hlediska objektivity a vyváženosti obsahu;
3. projednávat případné spory vznikající při tvorbě obsahu (např. stížnosti zastupitelů či občanů, spory mezi redakcí a politickým vedením kraje);
4. alespoň jednou za rok předkládat zastupitelstvu zprávu o činnosti výboru.

Proč? Krajská média jsou svým charakterem médii veřejné služby, i když je zatím zákonný rámec takto plně nereflektuje. Jsou provozována pod veřejnou autoritou (krajské samosprávy) a jejich obsah je generován také z veřejných prostředků. Pokrok v zákonné regulaci nastal v případě tištěných periodik územně samosprávných celků, u kterých byla novelou tiskového zákona v r. 2013 zakotvena povinnost objektivně a vyváženě informovat o dění v samosprávě. Tímto zákonodárce de facto potvrdil, že se jedná o médium veřejné služby. Jeho účelem by mělo být poskytování objektivních a vyvážených informací, aby si občan mohl svobodně utvářet svůj názor na věc.

Z výše uvedených důvodů musí kraj přistupovat k provozu svých médií mnohem odpovědněji v intencích médií veřejné služby a měl by aplikovat obdobné systémové pojistky proti jejich zneužití, jako je tomu u běžných veřejnoprávních médií, jakými jsou Český rozhlas a Česká televize.

V opačném případě se kraj vystavuje riziku, že jím provozovaná média nebudou plnit sledovaný účel a mohou být snadno zneužita pro partikulární politické zájmy představitelů aktuální výkonné moci v kraji.

Neřešením systémového střetu zájmů při produkci obsahu a slabé demokratické kontroly provozu krajských médií může snadno docházet:

- k porušení rovnosti politické soutěže v kraji, kdy je obsah médií vyhrazen pro ryze jednostranná a nekritická sdělení o krocích aktuálního politického vedení a ostatní politické subjekty mají velmi omezený či nulový prostor prezentovat své názory;
- k cenzurním zásahům do obsahu, kdy jsou potlačovány alternativní či opoziční názory na řešení veřejných záležitostí a problémů;
- k omezení veřejné debaty o místních problémech, kdy obsahově nevyvážené médium odrazuje místní aktéry od účasti na veřejné debatě;
- ke skrytému financování politických kampaní, kdy je obsah médií zneužit pro permanentní politickou kampaň politických subjektů, které aktuálně ovládají kraj.

Územní plánování

—» Doporučení 1

Přidat na oficiální webovou stránku kraje i odkazy na ZÚR sousedních krajů (i zahraničních regionů).

Proč? S ohledem na komplexnost a územní provázanost problematiky územního plánování se praxe dostupnosti informací o ZÚR a obdobných dokumentech zahraničních sousedních regionů jeví jako nanejvýše hodnotná, přičemž rozšiřuje možnost veřejné kontroly ve vztahu k návaznosti přijatých ZÚR samotného kraje na obdobné dokumenty sousedních regionů. Inspirací budiž např. zveřejňování odkazů na ZÚR sousedních „českých krajů“ v *Jihomoravském kraji*.

Dalším doporučením pak může být i zveřejnění překladu ZÚR do cizích jazyků – německého a polského – u krajů sousedících s dotčenými zahraničními regiony. Tato praxe je uplatněna např. u *Libereckého kraje*.

—» Doporučení 2

Zveřejňovat na oficiální webové stránce kraje územní studie (např. pro infrastrukturní stavby, sys. ekologické stability atd.).

Proč? Praxe napomůže transparentnosti územního plánování na krajské úrovni a zároveň zvýší informovanost o potenciálních možnostech a záměrech rozvoje vyššího územního samosprávného celku. Jedná se o běžnou praxi téměř všech krajů v ČR. Za všechny např. *Královéhradecký kraj*.